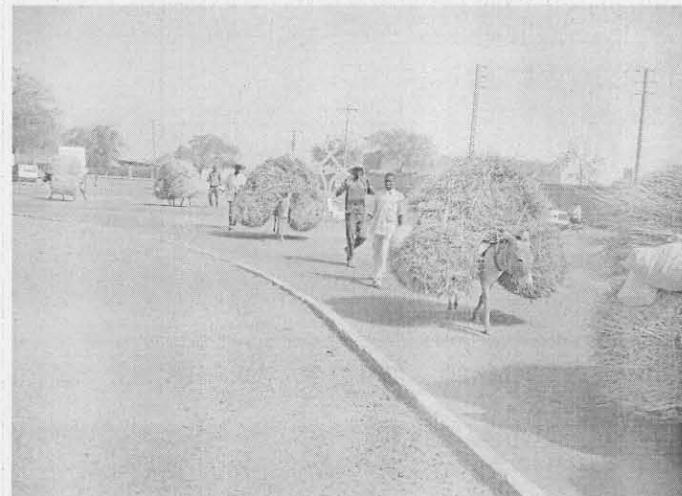
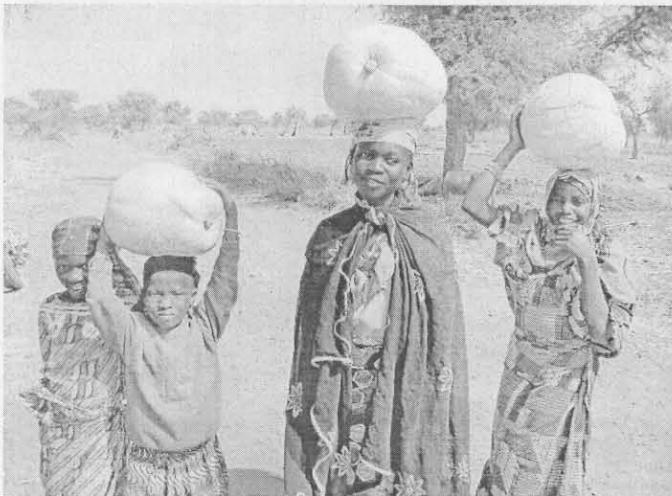

Elkittab wan aghərud

Ashici ən fell igi sanaten dagh ikkalan win froje
issidawan Sahal əd addawtat ən Nijər (EDOS)

Asaggar wan ənəttafan ərrəzagħ wa dalen (J-GREEN)

Imashagħalan : Bubakar M Lawali

malib7@yahoo.Fr Tel : (227) 96 96 90 77

əd

Hamed Mussa Hamadi

Tel: (227) 96 89 76 90

Febriye 2007

Tanamarak ən-əlkibawa

Dat əsənti	1
Shasshela	2
Ənnugh n-əlkittab win əggazar dagh əsshəghəl wa	3
Təzzugəst	4
A. Ilalan win majalan	5
1. Ashat shaw igar is tanzant	5
2. Dawdawa	7
3. Ufar	8
B. Ashat shaw win lambutan	9
1. Albasa megh təməzəlit	9
2. Tumatum	11
3. Mankani	12
C. Ajir	13
D. Igiskar	14
E. Əsshəghəl n-adan	15
1. Əsshəghəl n-igiskan wan azzaman	15
2. Əsshəghəl wan majalan uragh əd azrof	16
Aghurud əd igi n-ismawan ən sanaaten	20

Tazəgzət

Nijər tamos addawlat təllat 1.267.000 kilomətəran ən kare. Anytedum net əggar maraw milyo d-iyyan əksaran issafar. Elmışal 80/100 əmosar əljahilan 20% a yəghran, 65/100 amosan shiləkkawen, dagh lassafi wan ədinət.

Dəffer ənki dagh təbilant rtan əluku megh iban arat addawalat ən nijər təkas du əsshəghəl wan farzidandagh awatay 2000 isszagħalan d azrof ən kalan win tabalanin d-iban arat megh I kanlan winas əcar amarwas.

Əsshəghəl wan farzidan yila əniyyat tan akaras ən lakkol win təghanay n-aratan 1000, əghawnaten win tayshay n-aytedum, ighuras 100 win tayshay ən hurwan. Dagh əkkoz élan win aloynin ətiwak. RAS gan daritan 100, əd anlitan 100 eghas imadərornin dagh addawlat ən Nijər. Aytedum wər təghin tənfə sərsan. Dagh lassafi wan ashicin n-əsshəghəl win lambutan d-aman ən cisaqqən. Froje wa yimətafan diagarnayn ashaci ən təmiwit tan agayak dagh əgorasan ən jafon wa yinəttafan əd tasaghen əd kallan win tamawen yotan agamay fell ənki ghur awatay wan 2007 har awatay wan 2009. lassafi net ikus n-əluku əd təbbəllan əd teneray dagh ikalam win əgraw gandaritan dagh əsshəghəl wan farzidan. Froje yara akatab ən wiyat froje win maddornin əd əsshagħalan fell ikus d-aggaz n-ənnəzagh ən kallan d-əsshəghəl n-akənay ən gorasan win ahar sahel dagh Nijər.

Ashəggər wa ətawaggan fell sanaten win maddor nin dagh Nijər yamos arat wan agaraw ən salan win daghnin fell ənnugh ən sanaten. Ənnugh wa ashəggər ittewaga dagh awatay 2006 ghur tallit tan wan ənnugh. Ənnugh ənəmalkamat, əghas ket nasnat əlkalnat əssuk n-ilalan ən tawagoz win dalen əd win maqqonnin, əgan ifsassar megh ərrəzəgh yimadan igorasan. Ashəggər yiga əs sanaten:

- ✓ Sanaaten win ətawayadu igi nasnat ;
- ✓ Sanaaten win agay ən ərrəzəgh ikus n-agaraw ən riba;
- ✓ Sanaaten win as iba n-arat.

Egas əniyyat a təkkəl fell assusutan amər was fell ashici n-ərrəzəgh d-aggaz n-anabas dagh awatay. Kundaba əs marwas əhay əgin əsshəghəlan win sanaaten əzzəzakin ərrəzəgh wan azrof megh wan ilalan.

Təzzugəst

Wa əlkitab ən sanaaten yəkmasan isalan amosan :

- ✚ Tarrayan ashici ən sanaatan dagh Nijar : AKK sanaa d adu taru ənnugh ən sanaa əd wiyat tarrayan ghur iginet.
- ✚ Emmuk n- inazan : ilalan n-inazan əttagazan əssukan wiyyad dagh alkadan wiyyad dagh buhutan.
- ✚ Ilalan n- əsshaghəl : arat nigi win sanaa, harwa ghur affar dagh adi kundaba təggam tənfa əd wiyat ilalan.
- ✚ AKK sanaa tətiwara riba agat tənfa d- əkkozat tarrayan, arat n-azan, ədagħ,
əsətig əd azrof.
- ✚ Sannaatun əmmosnat ənnugh. Ennugh, kul əganat dagh əssuk ilalan əntawagoz
win dalatnin megh win əggənin əknan əs fassan, ilalan win d- əgmaðan idagan
n- əssnəghəlan megh win d- əgmaðanigorasan.

Karadat tozunen a it wagun i sanaaten .(3).

- ✚ Sanaten winas əshil igi nasan.
- ✚ Sanaaten winas agaraw ən riba nasom yəksal.
- ✚ Sanaaten winas əmos wən təlen wida a yatwagin.

A. Ilalan win atwaganin

1. Beruwa : Ashaco yigan ən tanzant

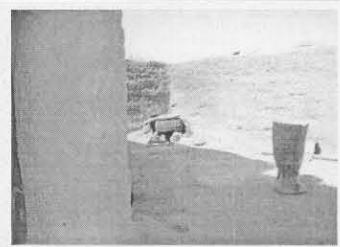
Isalan

Aberuwa yamos ashaco n-alghadat yita wagen is tanzant yamos ibelghan dormin etawagu dagh akkal wan Dogonduci. Aytedum aran beruwa war ge win Dogonduci ghas. Fell awa yitiwara ayamos ilalan inazan dagh edag kul.

Ilalan əsshəghəl

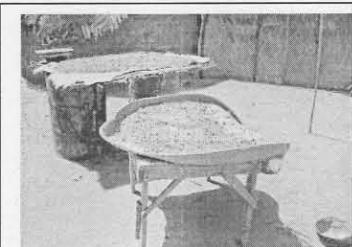
Tayint, tende əd əzagħan, tame tazola, təsalat, talkast, sighthəran, mashin əd isħekan win asinyi .

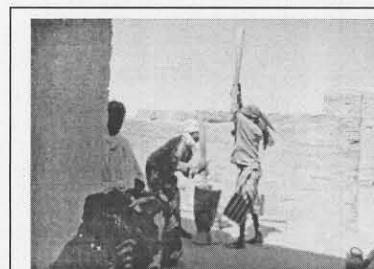
təyint əd ezaghan

Mashin tan ezad

Beruwa tətiwaga dagh təsalat, ad təggər

Kel mota ətakalon tende əd eza shan

Ilkasan ən nazin dash əssuk wan badagħishiri

Tame

Əsshikan
win asinyi

Immuk n-igi ən beruwa

Tətawagu beruwa dagh alghadat əs tanzant solan d-igin arat n-aman han agamad ən tulunt net. Əbsarat tulunt di-awiyat tanzant əs mashin tan əzad, əzad wa yazaran. As yitwakas egel wa yazaran; sughalat tolas ghur mashin alwaq di ta tazarat tawasdu ənta dagh iliwa wan beruwa. Yilay oksum yidawan dagh təghərt iyyat irtayan əd yodon harə gin 30 minite zizden aman sərtitan əd iliwa əd egel wa yazaran wa yiwaran tense. Kundaba yiga awa iyyagu alwaq di beruwa təgga.

Elkətab n-inazan

Yinazu beruwa tiyaten 600F megh 750F. Talkast tan 6 tiyaten tənazu 4 500F. azrof net yitacu ghur tamert tan konakan azamandi tanzut xərtutəla.

Agaraw ən riba olaghan

Əmmos taram agaraw ən riba yahor atagəzam tanzant ghur tellit tan oktobir megh nobanbir dagh gharat.

Aghəzat tanzant s-ulugh fell igi ən beruwa taggət dagh tamert tan ikonaken.

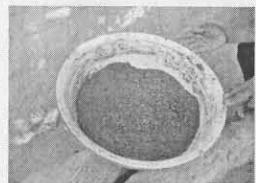
2. Dawdawa basaw

Isalan

Dawdawa yamos ashatshaw pgan dagh aratan pn
sure wan pdgi

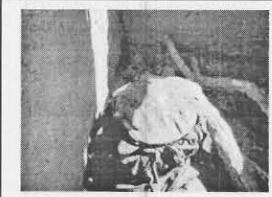
Igi dawdawa yara ikasan əmosnin : tayint tan asəñji əd tende, ezaf wan agabal n-enalay magh
“toka” dagh tətefun əd eshkan win asəñji.

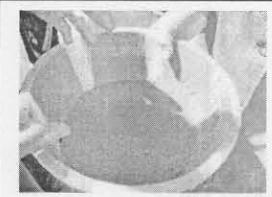
Toka dah tətefun egəl
wan dawdawa

Aratan ən sure
əñjanen

Cizum

Emmuk n-igi dawdawa

Shizunawen shin ige dawdawa :

- aratan ən sure megh “yakuwa” dagh tətefun agatan dagh tayint əd aman as inajarway ad-iwəran temsay har aknin tenajjaj, aghora har takkəst. Aman win as əzdaran kud ira əqqəlan aman ghas ayyinwatan harə gin əsshin adan. Aman as ənjjan aratan ən sure “rowan diri” dagh tətefun ətaggazan dagh ədgi. Dagh əjil wan karad (3è), aratan ən sure a d-əlkasan əd “toka” dagh tətefun əd əsalegh. Awiyatu dəffər aghərum fell-as əlla adu winas wər olegh dagh əjil. As əqqur adiwatu as əqqal egəl təkənkatu dəffər awa. Suwarat aman fell tamsay har uwasan. Egəl wa sərtitu s-əndərran əndərran, kundaba əkkəl əliwa megh əsshink di agiwatu shibululagh, zanziwatuyyan.

Tame

Eskan

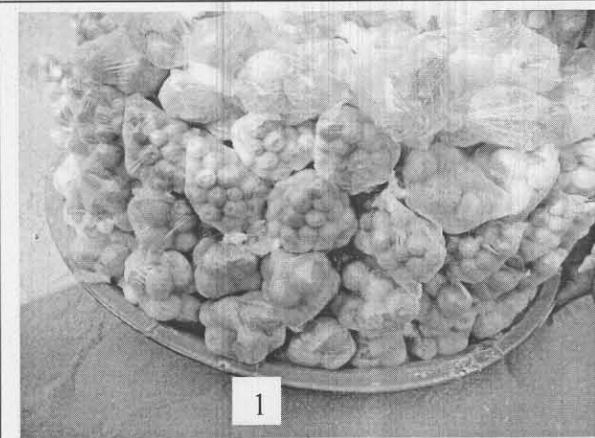
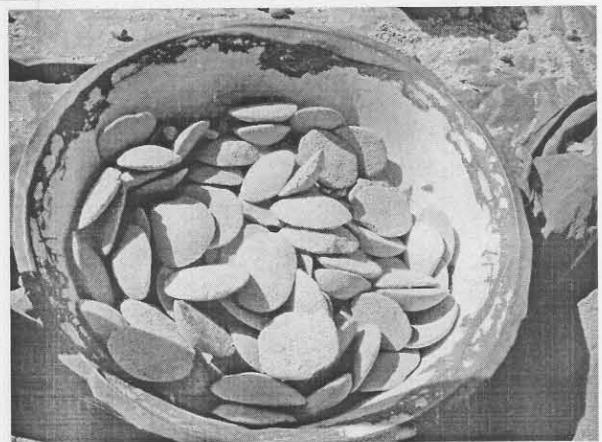
Azrof n-ilalan

Dagh aghərum dawdawa yinazu 10F akk iyyan-yitawagu əssuk net s-attagħam. Emmos taram agaraw ən tenfa dawdawa əgmiyat ilalan ige dawdawa dagħ cilil cin oktobir megh nobanbir, tamert tan għarat tiya iyyat taha 250 dagh tallit tan oktobir tan alwaq wan akonak tətagħu 500F har 700F.

3. Ufar

Isalan

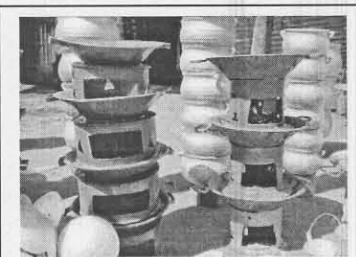
Aratan n-eshikan wiyyad aita wazghalan fell-igi mensewan əkan lemun ufar. Saratan n-eshkan iziggaran a ətawaggu ufar. Abaka megh ajən yamos ashik yitakin tərrut taggət yitaggū takkom. Dagh awafay yitaggū takkum dagh tamərt tan konakan. Kel təma jəq ətaggin s-iris uffar.

Aratan əjan ətawagyaman ghur cilil ən jambiyə megh octobre. Ellan shizada wəllen. Ənazar araten əjan (iziggaran) dagh əssuk.

Ilalan

Ilalan n-əd əshəghəl amda, tayint əd tende

Shinen n-inazan dagh əssuk wan bankanay

Tende əd ezaghan dagh əssuk wan bankanay

Əmmuk n-igi ufar

Ufar yitawagu, atiwat iziggaran har əkkəlan egel. Əntan əkəllan ufar. Əmənat amola əd egel agiwatan ghur uhu aman dəffər mintis əkəsatu, əbsərratu fell təsalat, dəffer wiyad የintitan; ufar yəga s-ulugh.

B. Əsshəghəl in lambutan

1. Albasa megh təməzilit

Ətawagu əsshəghəl ən lambutan dagh əgorasan magh ghur əghazar.

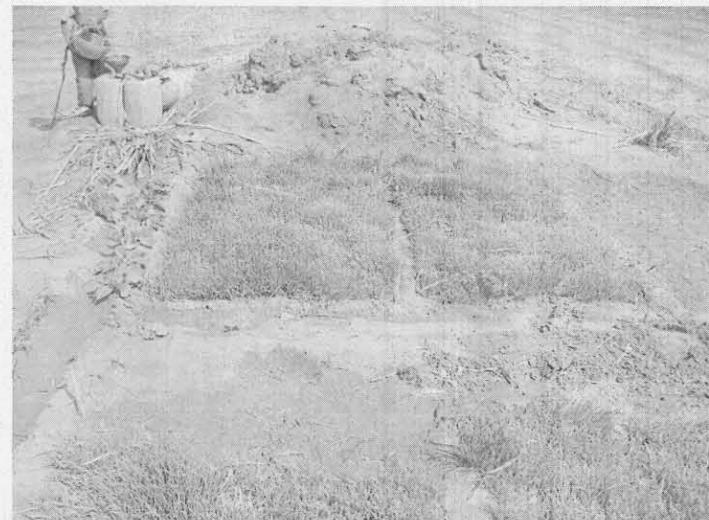
Ilalan n-əsshəghəl

Ənke :

- Koisa, kalmi, kalmi wa mədəran əd wa məggəran ; rataw ; d-ilalan n-agam : aga, talkast, motar ghur edag n-aman, anu, fanfi, əghazar.
- Ilalan wiyat : amasa, imighan, taki wan azaman, tamakost əd isansi d-edagh n-ən lambutan.

Əmmuk n-agayak n-albasa

- Akayni n-edag n-agayak n-albasa (affarad n-edag) ;
- Əsinkən n-edag, igi ən fanghalan əd tarrayan n-aman əd win akkay ;
- Anaghan n-amasa dagh fanghalan, təta n-aman alwaq kul har tadalafil n-aəasa;
- Təffa n-aman : affiwat aman s-olugh fell attagham;
- Ikus ən tənfa : yəkkal s-amasa.

Əmmuk n-aman n-albasa

Wa yakkan anabal dagh aghurum ən Aduna

Emmuk n-igi ən tənfa

- Emmos tarram agaraw ən tənfa ;
- Egmay amasa olaghan wa yaggen;
- Agat əsshəghəl d-awa yara albasa;
- Agat tamakos ban ehanay;
- Agat əsshəghəl ghur igi əd taki əd amagal;
- Afiwat aman s-ulugh;
- Ekkəsat albasa s-ulugh;
- Aghəzat albasa s-ulugh;
- Ekkəsat albasa ghur alwaq was təzəwat;
- Eggəruwat bashi tərmad;
- Agat amasa wa yolaghan;
- Egmiyat idaghan winas olaghan fell agayak n-albasa d-igi ən tarrayan.

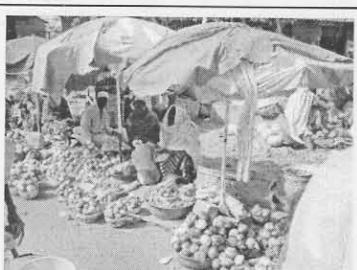
Hsshəghəl tənfa aman

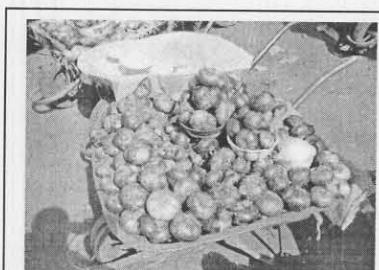
Hsshəghəl n-agaz ən n-afanag

Azrof n-albasa

Yinazu albasa əs buhutan iyyan-iyyan megh təghərt magh əs kashitan təghərt taha : 400F ; buhu : 12 000F ; burwət : 500F fell əsa adan.

Kel əssuk

Iməsətag win

Buhutan n-albasa har wər əgezan mota

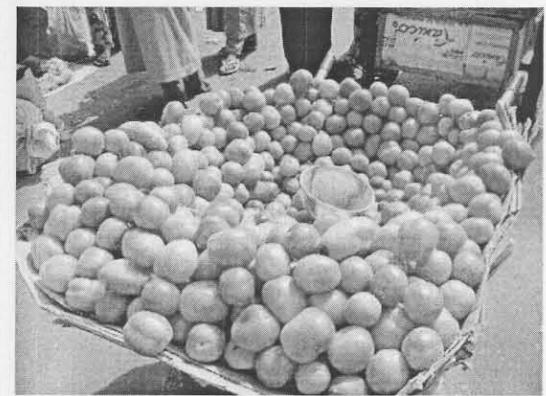
Agaraw ən tənfa

Sansiwat albasa s-olugh
dagh tarmat tan konakan

2. Tumatum :

Isalan

Ennugh n-amasa ən tumatum : yile tumatum wan nana tan alghadat, tèle tan gana təzəwat. Inazu amasa dagh burwət tan əssa adan ətakalandu. Bashi ghur atajiritan win əssuknwan katako megh əssuk wan əras.

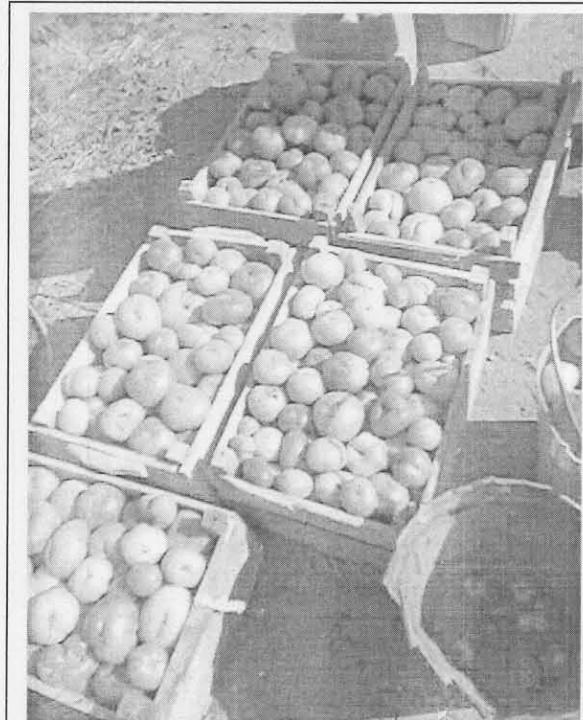

Ilalan	Edagh n-inazan	Azrof n-azan	Azrof n-inazan
Tumatum	Əsukwan əras megh wan katako	Kando : 35000 F	Tiya iyyat : 2000 F

Ilalan -əsshəghəl	Azrof ən haya
Buruwət	haya 500F/əssa adan
Təghərt tiya	750 F

Agaraw ən riba taggət

Emmos taram agaraw ən riba ta təggət əgayikat tumatum dagh tamərt tan konakan, dagh əzum ghur iladan. Awiyadu tumatum taw ər nəbəqqat, əsənat ilalan əkkəsat taw ər n-olegh.

Ilalan n-əkal ən tumatum har aghərem ən yamay

3. Mankanay :

Sana'a : Inazan ən mankanay
Awedum wa izanzin : Əməzzazi
Arat n-azan : Mankanay
Edag n-azan : Əssuk n-agħerum
Tərrut : Maraw elan
Alwaq wa olaghan : dagh ewelan

Isum ən sana'a		Isam n-arat ən nazan
Tətefun	Sana'a n-azan ən mankanay	Mankanay
Ilalan	Aghurum wa yaran ilalan	Azrof n-azan ilalan

Ilalan	Aghurum wa yaran ilalan	Azrof n-azan ilalan	Azrof n-inazan n-ilalan
Mankanay	Əssuk	8500 F akk buhu wan kilaw 50	12500F

Ilalan n-əsshəghəl	Azrof n-inazan
Buhutan 2 win wər n-ila walla win asinsi	100 x 2

Tənfa

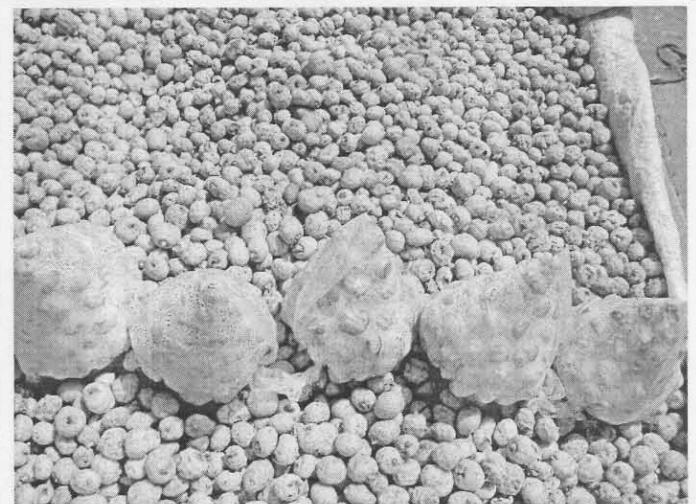
Təlla tənfa taggət saniwat mankanay s-ulugh wange ejəl n-əssuk zanzawat iyyan-iyyan s-ahad megh terut

C. Ajir

Isalan

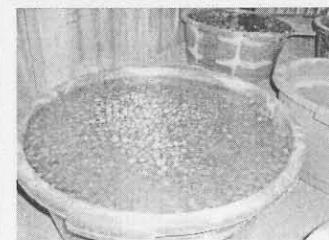
Itawakraz ajir dagh akkal wan Maradi əd amadal wan walam. Ajir yamos əsshin ənnughan : tèle ta məqqərat cimalat əd tan dərat kawalat.

Yinazu shilat : taw ər nuwa əd ta tənwat ta tənwat təlla əssukər megh ta tudawak dagh aman megh cibululagh

Akkinay

Inazadu ajir dagh əssukan win aghərum yitawagu dagh aman kundaba yiga karad adan. Yinazu əs kankotan megh tiyaten, magh isigras dagh alkad.

Ilalan n-əsshəghəl

Akənay n-ajir wa yazaran igi dagh robatan əkkaran aman

Robatan, buruwət, alkad, tiya

Azrof n-inazan

Iməssitag win buruwət, ənazin ajir esigris-esigris, megh kankotan 25F, tiya 400F, agana ən tiya 200F buhu 15 500F
ghur tamat tan konakan 200 000F

Agaraw ən tənfa tagət

Əoagaraw ən riba yimar əkkanyay n-ajir ma təru dagh aman fell as əmmos təga 3 adan wər tin təza a təkcid zanzat ajir ghur əwelən. Ghur n-azan ajir ma təgam əsshəghəl əd buruwət.

D. Inazan ən giskan

Ənnugh : Igiskan əd eghət

Sana'a : Agamay n-egħət əd inazan

Awedum wa inazan : Wa inazan iyyan

Ilalan : Igiskan

Edagh n-əssuk : Azinzi n-igiskan dagħ əssukan win inaragħar agat tazo har wa wər d-osan imazanzan win Nijərija

Isum ən sana'a		Isum n-ilalan
Tətefun	Sana'a ən giskan	Igiskan win willi ayfəd citan əmmas

Ilalan win tənfa	azrof nasan
Buhutan wər n-əlla wala	100 F iyyan
Salegh	3500 buhu wan kilaw 25

Igiskan win əllan əsalegh buhutan win əkkān iguz ən mota

Igaskan	Azrof n-azan	Azrof n-inazan
Win willi	750F	1250F
Win ayfəd	2500F	3000F
Eghət wan citan	4000F	7000F
Eghət wan ulam	2000F	5000F

Alwaq n-agaraw n-əssuk			
Emud wan shifaskiwen		Inazan	
Igiskan ayfud	1500 megh 2000 F	Igiskan	3000

Tənfa

Emmos taram agaraw ən tənfa tadəgħet zanziwat igiskan win maqqororni win wər n-ila tabude. Zanziwat arat yaggħer ghur amud wan shifaskiwen.

Ənazzin dagħ Nijərija megh ikalan win kurmi

E. İssħiegħel ən majalan

1. İssħiegħel ən wan azaman egashek

Tarrayt : Aratan win agal

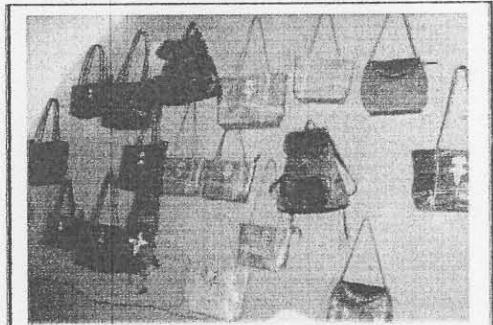
Sana'a : Igi bagetan əd wiyyad aratan

Awedum : Issħiegħel ən egashek

Ilalan n-əssħiegħel : Bage wan igi n-ilalan megh əlkadan,
enafad

edagh inazan : Ehan wan artizana

alwaq n-agaraw n-əssuk : Alwaq kul dagh awatay

Isum ən sana'a		Isum n-ilalan
Tətefun	İssħiegħel n-egashek	Enafad, bage, tattab

Ilalan n-əssħiegħel	Azrof n-azan	Azrof n-inazan
Igaskan tinighimit	2500	Bage : 11 000F ; enafad : 10 000 F
Cinulwa n-azamay n-egasshek	3000	Bage wan ilkadan = 50000F
Cinulwa n-azamay wa mashin	200 iyyan	
Madghar	Kilaw 400	

Ilalan n-əssħiegħel win akayni gaskan

Ilalan n-əssħiegħel :

1. Anu n-igi ən gasken : igi dagħi aman, əkkas n-əzadan ;
2. widi : agat widi fell igaskan ;
3. aman əd OMO : shusing igiskan fell ashik
shusing igiskan fell ashik n-əqqor, ashwinadu dəffar awa əghashek əkkna.

Aggaraw ən tənfa

Agat ilalan ənnugh. Ənnugh win agotnin asinsi
lakkol megh ghur emud wan artisana

Egashek n-əknan s-ulugħ kundaba əssħiegħel

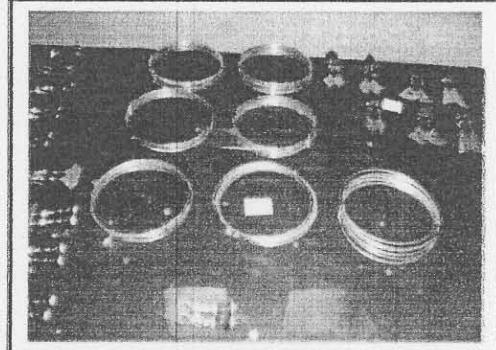
1. Esshéghél wan inamajalen win azrof əd uragh

Inamajal : Enad

Ilalan : tasludərt, shizabaten

Edagh n-igi ən sana'a : elan wan artizana

Alwaq n-igi net : alwa kul dagh awatay

Isum ən sana'a		Isum n-ilalan
Tətefun	Esshéghél n-azrof	Tasindənt, shizabaten

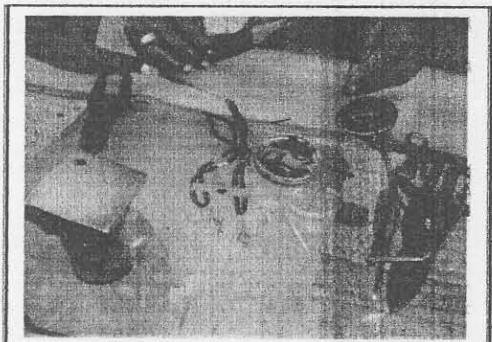
Azrof n-ilalan		
Azrof	Garam 1	750 F
Uragh	Garam 1	11000
Bronze	Garam 1	1000
Inokəs	Garam 1	150

Ilalan n-əsshéghél

Tins, martaw, tuhunt, ihansawan

Enad yitgu

Enaad əd wiyad
ilalan

Mashin ta amakno

Tənfa

Fell agaraw ən tənfa ənamajal agat
əsshəghəl wagen ghur asinsi lakkol ghur
imadan wan əssuk wan artizana

Ihan sawan

Aghérud d-əssħegħel wan enamajal

Agat lassafi yagen ghur affar ən sanaa ta fell agaraw ən masalaten. Masala ta tazarat tamos tan iban alwaq ghur agamay ən masalaten. Igi ənzzir yaha ghur aytedum win sanaata. Ellan tu ədililon wiyyad winas əttawayandu ədarorat ghur agamay ən tarrayan, aytedum win aran shiniki d-idan nasan. Yitawara sanaatan shin aytedum win əsuf ətabalanan d-iba arat. Etagir aytedum sanaaten fel agaz n-iba n-attagħam dagh igaci nosam, fell agaraw n-azrof n-ashicin n-ashiwan.

I. Ghur aytedum win iməggərghaż :

1. Isiget n-igi n-asusutan fell təffa əmarwas yi cilikkawen fell ashici n-ərərzigh, fell təbəllan n-iba n-attagħam. Lassafi yisikum iba n-azruf ənta yamoban masala ghur igi ən sanaaten dagh isafan.
2. lassafi fell sanaaten : dagh isaggawaren yitawədu igi sanitan d-igi adasay . iban isaggawaran win aytedu dagh isafan wər təlan.
3. yahor aytedum win sanaaten ad əgarawan tegħaray fell igi n-əssħegħelan nasan s-ulugh. Dagh iyyan lassafi azrof mədəran ənta a yitagen sanaa t-olagħat. Kashitan 100/100 as əngan esastan ghur tənfa riba ta əgrawan, wər ənan, wala, ənan għas əgodjan allahu, əgrawan ara twa azinżin attagħam.
4. alumat idagħan win təgħaray tan kurdadi əd təbulan əd təljuhula fell aytedum win sanaaten dagh isafan. Iban tegħaray əd akatab iyagen yamos arat wan iba ən tənfa ghur Ilkhisab əd lassafi ən sanaaten tegħaray tan kurdadi yamos farad əmmos yitawara əttes ara twa yitwagħran. Sanaaten megh agaraw s-ulugh ghur igi ən sanaa.
5. takkiwat ghur ikkalan fell anay ən wiyyad sanaaten. Tənka wiyyad ikkalan takay tənfa dagh əduniyat. Effaf n-azaman ayat alghadaten.

II. Fell aytedum win sanaaten:

Igin ən sanaaten yitawədu masnat iyyat :

1. zanziwat, sansiwat s-olagh, yamos arat yilan əlmisat. Immos arat iraghisan dagh əssuk widi azrof net iraghisan əmmos yitiwasansa s-olugh awiyat ilalan s-əssuk (tumatum, albasa, kimba) əmmos azrof nasan yoca.
2. agat lassafi d-alwaq n-əsinsi lakamat ən azrof fell inazan solan solan fellas yile alwaq was azrof yətakkal-du dəffir as alwaq n-ilalan əgharadam əd alwaq wiyyad ilalan win enaynin ekkən aggal əmmos əkkər yinuwan megh yitiwa taff harwa wər ze yasham azrof.

ISMAWAN N-ILALAN WIN SANAATEN DAY ASHICI ED AGAMAY WIN
TIGGA EDOS

ayərum	ənnuň ən sanaa	Win ətaggin sanaa			Tawshit	Alwaq n-igi sanaa
		Meddar	Cidoden, aratan, əymaran	Samaritan		
Kéhéhé (Tawa)	Lambutan	+	+	+	1əd2	2
	Aggal ən citan	+	+	+	1əd2əd3	3
	Asinji ən masatan	-	+	+	1	3
	Asətəg ən rakay	+	-	+	1	2
	Igi ən birgitan	+	-	+	1əd2	2
	Asədiw ən təhunt	+	-	+	1	3
	Ammad n-aratan n-esħkan	-	-	-	1əd2	2
	Abaz ən kifitan wan alyadat	-	+	+	1	3
	Inazzan ən kifitan	+	-	+	1	2
	Akaras	+	+	+	1	2
Aduna (Tawa)	Lambutan	+	+	+	1əd2	2
	Aggal wan əmmos	+	-	-	1əd2	3
	Aggal	+	+	+	1əd2	3
	Akaras	+	-	+	1	2
	Azamay	+	-	+	1	2
	Esəffeskər	+	-	-	1	2
	Igi ən sanaa	+	+	+	1əd2	3
	Asətəg ən imansiwan	-	+	+	1	3
Taza (Tawa)	Lambutan	+	+	+	1əd2	2
	Aggal ən citan	+	-	-	1əd2	3
	Asinji ən masatan	+	+	+	1əd2	3
	Asətəg ən rakay	+	+	+	1əd2	3
	Igi ən birgitan	+	+	+	1əd2	3
	Asədiw ən təhunt	+	+	+	1	3
	Ammad n-aratan n-esħkan	+	+	+	1əd2	3
	Abaz ən kifitan wan alyadat	+	-	-	2	3
	Inazzan ən kifitan	+	-	+	1əd2	3
	Akaras	+	-	+	1	3
Badagishir i (Tahoua)	Lambutan	+	+	+	1	2
	Aggal	+	+	+	1əd2	3
	Akaras	+	-	+	1	3
	Azamay	+	-	+	1	3
	Ishkan win asinji	+	-	+	1əd2	3
	Igi ən sanaa	+	+	+	1əd2	3
	Asətəg ən imansiwan	+	+	+	1	3
	Asətəg n-ejət	+	-	+	1	3
	Asətəg n-ilalan (cisalaten, əfaken)	+	+	+	1əd2	3
	Asətəg ən cinen cin talaq	-	+	-	1	2
	Asətəg ən təgodaray	-	+	-	1	2
	Asətəg ən cikasen	+	+	+	1	2
	Igi ən fukan	+	-	-	2	3
	Cisalaten cin madanan	-	+	-	2	3
	Asətəg ən futulaten cin alyadat	+	-	+	1	3

ayiwan wan awnaf ən yamay	Əsshəghəl ən namajalan wan uray əd təzoli ta mallat Əsshəghəl wan eyət Əsshəghəl wan akənni yateman	+	-	+	1əd2 1əd2 1əd2 1əd2əd4	3 3 3 3
Tawa	Azamay ən gumaka					
Sabon Kalgo (Tahoua)	Aggal	-	+	-	1	3
	Akaras	+	-	+	1	2
	Azamay	+	-	-	1	3
	Igi n-əsuk	+	+	+	1	3
	Inazan ən imansiwan	-	+	-	1	3
	Akənni ən matankadi	+	-	+	2	3
	Inazan ən harawa wa wan tanzant	+	-	+	1	3
	Əsshəghəl wan anamajal	+	+	-	1	3
	Safitan	-	+	-	1	3
	Tənakbalt	-	+	-	1	3
	Inazan wa dawdawa	-	+	-	2	3
	Təzətay	+	-	+	1	2
	Asətəg wan rakay	+	+	+	1	3
	Fawa	+	-	-	1	3
	Dan wanzam	+	-	-	1	3
	Asətəg ən takodaray	-	+	-	1	2
Kafay (yamay)	Lambutan	+	+	+	3əd4	3
	Aggal	+	+	+	3əd4	3
	Akaras	+	-	+	3əd4	2
	Azamay	+	-	+	3əd4	3
	Asətəg n-eshkan win asinji	+	-	+	3əd4	3
	Igi n-əsuk	+	+	+	3əd4	3
	Inazan ən mansiwan	-	+	+	3əd4	3
	Təzətay	+	-	-	3əd4	3 (rare)
	Inazan ən harawa wan tanzant	+	-	+	3əd4	3
	Inazan ən lattan win tamaka	+	+	+	3əd4	3
	Mashin tan ezzad	-	+ (cidawat n-aytedam)	-	3əd4	3
	Azrof wan adashe MMD	-	+ (cidawat n-aytedam)	-	3əd4	3
	Radiyo wan usuf	+	+	+	3əd4	3
	Afarag wan eshkan	+	-	+	3əd4	3
yəssalbodi (yama)	Əsshəghəl wan fawa	+	-	+	1	3
	Afarag n-eshkan	+	-	+	3əd4	3
	Aggal	+	+	+	3əd4	3
	Akaras	+	-	+	3əd4	2
	Azmay	+	-	+	3əd4	3
	Asətəg n-eshkan win asinji	+	+	+	3əd4	3
	Igi n-əsuk	+	+	+	3əd4	3
	Asətəg ən mansiwan	-	+	+	3əd4	3
	Azamay	+	-	-	3əd4	3
	Asətəg wan harawa ta tanzant	+	-	+	3əd4	3
	Asətəg ən lattan win tamaka	+	+	+	3əd4	3
	Mashin tan ezzad	-	+	-	3əd4	3
	Azrof wan adashe MMD	-	+ (Collectif)	-	3əd4	3
	Əsshəghəl wan fawa					

Essukan	Aratan n-eshkan əd lattan	+	+	+	1əd4	3
win	Ajir	+		+	1	2
bonkanay	Tamost	+	+	+	1	2
əd essuk	Tayint əd cokalen	+	+	+	1əd4	3
wa	Ishikkəda	+	-	+	1	3
məddəran	Tende əd əzayan	+	+	+	1əd2	3
ən	annaynay	-	+	-	1əd4	3
(yamay)	ajwal	+	+	+	1əd4	3
	iyunan	+	-	-	1əd2əd4	3
	dawdawa	+	+	-	1əd2əd4	3
	inazzan win aman (awedum wan garwatan)	+	-	+	2əd4	3
	beruwa	-	+	-	1	2